

DE FAMILIE CANT TE VEURNE IN DE 15^{de} EN 16^{de} EEUW

In het verklarend woordenboek der Belgische familienamen (1) wordt de familienaam (*de*) *Cand(t)* verklaard vanuit het werkwoord *kanten*: afzomen van de kant van een kledingstuk, zoals mouwen, kragen enz. en waaraan *kant*, het versierende fijne linnen garen, ook zijn naam aan ontleent. Uit de citaten van de vroegst gevonden voorkomens van die naam, zien we dat de naam een beetje overal verspreid is: St-Winnoksbergen, Kortrijk, Brugge, Bilzen en het Land van Waas. Slaan we het repertorium der zegels van DE RAADT (2) erop na, dan vinden we nog Cant's in Antwerpen 1358 (drie kepers) en in Rotterdam 1494. De Cants van het Land van Waas hebben in het zegel een handelsmerk vergezeld van twee sterren.

In dit artikel hebben we het over de Cants uit de kasselrij Veurne. Van Simon Cant (zie hieronder) was het wapen: *een anker, vergezeld in het schildhoofd van twee blokjes*. Later was het wapenschild Cant: *gevierendeeld: in 1 en 4 zilver met een anker van sabel, in 2 en 3: van zilver met een aan beide zijden gekanteelde dwarsbalk van keel met een vrijkwartier van goud met een dwarsbalk van keel* (3). Het wapenschild Cant lijkt door die vierdeling een combinatieschild te zijn van twee families.

Het wapenschild Cant is nog te zien als één van de kwartierschilden (tweede van linksboven) op een groot rechthoekig wapenbord uit 1698 opgehangen op ooghoogte achteraan in de St-Walburgakerk van Veurne (4).

We vinden reeds in 1355 in de kasselrij Veurne een vermelding van een **Margareta Candt**, die een stuk grond van een gemet groot verwierf gelegen in

- (1) gebruikte afkortingen:
AR: Algemeen Rijksarchief Brussel
FM: Fonds Merghelynck (KBR)
KBR: Koninklijke Bibliotheek Albert I Brussel
KV: Kasselrij Veurne (RAB)
RK: Rekenkamer van Vlaanderen (AR)
RAB: Rijksarchief te Brugge
SAV: Stadsarchief Veurne
F. DEBRABANDERE, *Verklarend Woordenboek der Familienamen in België en Noord-Frankrijk*, Brussel, 1993; A. MARIS, *Cant. Land van Waas*, in *Vlaamse Stam*, 1983, pp. 26-30; A. VAN GEERTSOM, *Betekenis van familienamen: Kant*, in *Vlaamse Stam*, 1976 p. 87.
- (2) J.-TH. DE RAADT, *Sceaux armoriés des Pays-Bas et des Pays avoisinants*, Brussel, 1899-1903, 4 delen.
- (3) Zie bv. KBR, FM 38, I, 48 of KBB, Fonds Goethals, nr. 754 (hs. Hellin, dl. 9) f° 396, vermeld in F. KOLLER, *Recueil héraldique de Belgique*, 1960.
- (4) Het betreft een wapenbord voor een *van de Clichthove*, waarvan het wapenschild steeds omschreven wordt als: *van zilver met drie distels van sinopel*. In feite gaat het in het wapenschild Clichthove niet om distels, maar wel om *klissen*, dit zijn klevende zaadballen van het kliskruid, die naar de familienaam verwijzen (J. VAN ACKER, *De Sint-Walburgakerk van Veurne*, Veurne, 1992, pp. 68-69)

Houtem en die ze op haar beurt verkocht voor een erfelijke rente van 20 schellingen jaarlijks (5).

I. Simon Cant. Op 23 juni 1428 wordt hij dismeester van Veurne St.-Denijs genoemd (6). We zien hem voorkomen als klerk van de stad Veurne in de jaarrekeningen beginnend in 1436, 1437, 1439, 1441 tot en met 1445, 1448 en 1449, 1452 tot en met 1454 en 1458 (7). Op 22 jan. 1459 werd hij bij de wetsvernieuwing voor het eerst schepen (en betaalde daartoe 12 pond) Het jaar erop was hij raads-lid, maar in de loop van het werkjaar, op 22 april 1460 werd hij 4^{de} schepen op 12. Ook in het werkjaar 1463-64 was hij schepen (8).

We vinden zijn handtekening op de plooi van twee charters, van 26 juli 1440 en van 5 juni 1447 (9).

Zijn zegel bleef bewaard op een akte uit 1458, waarin hij optrad als leenman van de Burg van Veurne. Zijn wapenschild toont *een anker, vergezeld in het schildhoofd van twee blokjes* en wordt er opgehouden door een engel. In het randschrift leest men: *S. Simoen Cant* (10).

Van zijn echtgenote kennen we enkel de voornaam: Joanna. Mogelijks was zij - op basis van heraldische overwegingen - een MASSIET (zie verder bij II bis. Adriaan Cant) Zij schonken op 20 november 1450 aan de armendis van St.-Denijs van Veurne een erfelijke rente van 5 pond 8 schellingen jaarlijks, gehypothekeerd op een huis met zes gemeten en 75 roeden land in Vinkem (11).

Hij kocht diverse leengoederen:

- in 1439-40 een leengoed te Steenkerke, groot 3 gemeten land van Jacob de Crooc,
- in 1458-59 een leengoed te Wulpen, groot 6 gemeten land met 6 achterlenen van jonkvrouw N. Volcx, echtgenote van Adriaan van Hondeghe en,

- (5) KBR, FM 31, dl. II, p. 271 (SAV, oorkonden stadsarchief Veurne van 29 juli 1355, nr. 32 bij Merghelynck, in de huidige inventaris nummer 60, die echter ook Steenkerke vermeldt i.p.v. Houtem). We vonden ook een Pieter Cant uit Duinkerke, die vermeld wordt in de jaarrekeningen van de stad Veurne beginnend in 1516, 1535 en 1539 als afgevaardigde van de schepenbank van Duinkerke, in 1534 als ontvanger van Duinkerke en in 1542 zelfs als *stedehouder van den admiraal van der zee*. (KBR, FM 31, dl. I pp. 104, 128, 130, 136 en 141)
- (6) SAV, Charters, nr. 147.
- (7) Uit de kasselrijrekeningen bewaard in AR. Ook vermeld als klerk in een kwitantie van de Rijseise Rekenkamer van 17 maart 1440 (n.st.): AR, Kwitanties van de Rekenkamer te Rijsel, inventaris IIde afdeling, 341bis, steekkaartenbak nr. 6, verwijzend naar doos 93-94.
- (8) KBR, FM 100 en FM 31, dl. I, pp 30-32, 35, 39, 43: analyses van de rekeningen van stad Veurne (AR, RK 43140-43156) en dl. II, p. 271.
- (9) SAV, Charters, resp. nrs. 162 en 179.
- (10) J.-TH. DE RAADT, zie hoger, verwijzend naar AR, Kwitanties van de Rekenkamer te Rijsel (*Acquits de Lille*), inventaris IIde afdeling, 341bis, steekkaartenbak nr. 6, verwijzend naar doos 95-96. De Raadt vergeet de datum van de akten om te zetten naar 1-januari stijl en vermeldt daarom 1457 in zijn repertorium.
- (11) KBR, FM 31, dl. II, p. 271 (oorkonden stadsarchief Veurne, nr. 99 bij Merghelynck, in de tegenwoordige inventaris vinden we geen oorkonde op dat jaar).

- in 1463-64 een leengoed te Veurne-Bewesterpoort groot 4,5 gemeten land van Jan Coppins (12).

In 1478-79 schonk hij het leengoed te Wulpen aan zijn tweede oudste zoon, (zie verder)

Hij overleed rond 1478-80, tijdstip waarop zijn zoons zijn leengoederen erven.

Volgens een aantekening op de kافت van een kerkrekening van de Veurnse St.-Niklaaskerk over de jaren 1449-1452, rekening opgemaakt door deze Simon Cant, zou hij een zoon geweest zijn van een **Jacob Cant**, zoon van **Jan Cant**. Zie ook verder bij IV. Lenaert de Cant.

Hij had drie zonen:

- 1) **Jacob Cant**, die in 1467-68 overleed zonder nakomelingen en aan zijn onmiddellijk jongere broer Vincent een leengoed te Adinkerke van 5 gemeten land naliet (zie verder). Op welke manier hij van dit leengoed in bezit gekomen is, is niet duidelijk (een eigen aankoop?)
- 2) **Vincent**, vervolgt onder II.
- 3) **Adriaan**, vervolgt onder II.bis.

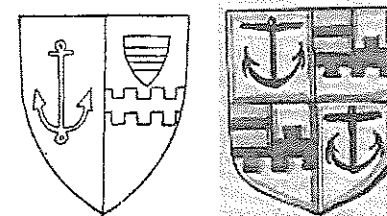
II. Vincent Cant. Hij betaalde in 1467-68 het leenverheffingsrecht voor een leengoed te Adinkerke van 5 gemeten land, uit de erfenis van zijn overleden broer Jacob. In 1476-77 verkocht hij dit leengoed te Adinkerke aan Martina van Ysenberghe, echtgenote van Jacob Janssen. In 1479-80 betaalde hij het leenverheffingsrecht voor de leengoederen te Steenkerke (3 gemeten) en te Veurne-Bewesterpoort (4,5 gemeten) uit de erfenis van zijn vader. Dit laatste leengoed verkocht hij in 1493-94 aan Jacob van Waelscapelle. In 1500-01 verkocht hij het eerste leengoed aan Jacob de Berch, voor diens zoon Christiaan (13).

Hij wordt vermeld in de rekening van de kasselrij Veurne van 1488-1490 onder de rubriek terugbetaling van reiskosten (14). We vinden hem ook nog vermeld als leenman van het prinselijk leenhof van de Burg van Veurne op 30 juni 1495 en op 18 augustus 1500 (15).

- (12) KBR, FM 31, dl. I, p. 75, 95, 102 en AR, RK 17605, 17613-K en 17613-P. De twee laatste verwijzingen zijn fictieve nummers, want de leenverheffingsrekeningen voor 1458-59 en 1463-64 ontbreken in het archief van de Rekenkamer te Brussel, maar deze gegevens komen uit een kopie gemaakt ten tijde van Lodewijk XIV die in de Archives Départementales du Nord te Rijsel berust. Ook vermeld op 7 en 14 febr. 1458 (n.st.) als leenman in: AR, Kwitanties van de Rekenkamer te Rijsel, inventaris IIde afdeling, 341bis, steekkaartenbak nr. 6, verwijzend naar doos 95-96 met zegels.
- (13) KBR, FM 59, I, 106, 116, 120, 133 en II, 140 en AR, RK, resp. nrs. 17616, 17625, 17628, 17641 en 17648.
- (14) KBR, FM 101 dl. II.
- (15) RAB, Charters met blauw nr., nr. 826, een groot charter (50 op 25 cm) opgemaakt door Regnault Donche, plaatsvervanger van Denijs van Moorbeke, hoogbaljuw van Veurne en Veurne-Ambacht. Aan het charter hingen 8 zegels, maar ze zijn alle verdwenen (30 juni 1495). Alsook de charters nrs. 11426 en 11426bis. (beide 18 aug. 1500).

II.bis. Adriaan Cant. Hij verwierf als 'tweede zoon' (tweede te begrijpen als tweede oudste zoon, na het overlijden van Jacob) op 15 oktober 1478 door schenking van zijn vader Simon het leengoed van 6 gemeten land te Wulpen met de 6 achterlenen (16).

Als leenman van de Burg van Veurne, voor zijn leengoed te Wulpen vinden we in 1502 zijn zegel. Zijn wapenschild wordt erin opgehouden door een adelaar en is: *gedeeld: in 1: een anker van sabel, in 2: een aan beide zijden gekanteelde dwarsbalk met erboven een schild met twee dwarsbalken* (17).



Tekening van het wapen op het zegel van Adriaan Cant, 1502 en een latere gevierendeelde voorstelling.

Dit gedeelde schild zou kunnen de samenvoeging zijn van het wapen van zijn beide ouders. Zijn moeder Joanna, waarvan we de familienaam niet uit archiefbronnen kennen, zou dan het wapen met de aan beide zijden gekanteelde dwarsbalk met erboven het schild met de twee dwarsbalken gevoerd hebben.

Welke familie draagt een dergelijk wapen? Staan we eerst stil bij de dubbel gekanteelde dwarsbalk, die maar zelden voorkomt. Het wapenschild van *Hondeghem* (alias de *Quienville*) is: *van zilver met een beurtelings gekanteelde dwarsbalk van keel* (18). Laten we het kleine schild erboven weg (dit zou kunnen als het enkel een breukfiguur is), dan is er overeenstemming, ook in de kleuren. Maar ook overstemming vinden we in het wapenschild van de familie *Massiet*: Dit is: *van zilver met een beurtelings gekanteelde dwarsbalk van keel met een vrijkwartier van goud en twee dwarsbalken van keel* (19). Dus hier is het schild in de schildtop vervangen door een

- (16) AR, RK 17627.
- (17) J.-TH. DE RAADT, zie hoger, met als bron: *Fiefs, c. 889, I. 1041-1106*, afgebeeld in zijn werk, deel I, op plaat 11 figuur 273.
- (18) L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes des Pays et Comté de Flandre. Quartier de Furnes. Coutumes de la ville et chatellenie de Furnes. Tome IV. Etat des fiefs relevant de la cour féodale du Bourg de Furnes*, Brussel, 1896, p. 363. Een verkeerde citering vindt men in: CH. VAN RENINGHE DE VOXVRIE: *Tablettes des Flandres, T. 5*, p. 368 die herhaald werd in het daarop gebaseerde heraldisch werk van F. CORTYL en J. MORTIER, *Manuscrit Ghys. Armorial*, Paris, 1998, p. 65. De achtergrond wordt goud i.p.v. zilver genoemd. Wie het manuscript Ghys in de KBB daadwerkelijk ter hand neemt, ziet het wapen steeds voorgesteld met een achtergrond van zilver, maar vaak ook in de oudere generaties als *van hermelijn*.
- (19) F. CORTYL en J. MORTIER, *Manuscrit Ghys II 2308 Armorial*, Paris, 1998. Dit werkje omvat de tekeningen van de wapenschilden zoals geblazoeneerd in diverse afleveringen in de reeks *Tablettes des Flandres*, Tomes 3-9, onder de titel *Table du ms. Ghys*. Het handschrift Ghys, bewaard in de KBR is een zeer grote verzameling van genealogieën met zeer talrijke afbeeldingen van de wapenschilden van families uit de kasselrij Cassel. Zie ook G. DEMAY, *Inventaire des sceaux de la Flandre*, Paris, 1873, 2 dln., dl. I, p. 268, nr. 2356: Jean Massiet, leenman van het leenhof van Cassel, 1445: een zegel met een schild met een gekanteelde dwarsbalk en een vrijkwartier met twee dwarsbalken.

vrij-kwartier, maar met volledig behoud van de inhoud. We herinneren eraan dat het wapenschild Cant later in de kwartieren 2 en 3 een vrijkwartier heeft. Het gehele wapenschild *de Massiet* stemt daar bijna volledig mee overeen: alleen zijn in het vrijkwartier de twee dwarsbalken vervangen door één enkele dwarsbalk. De kleuren stemmen volledig overeen.

Adriaan Cant had een loopbaan in het Veurnse stadsbestuur. Hij komt bij de wetsvernieuwing van 28 maart 1493 voor het eerst in de schepenenbank en betaalt hierbij 12 pond.

1493: 4^{de} schepenen op 7
1495: 6^{de} schepenen op 8
1496: schepenen
1497: 4^{de} schepenen op 8
1498: 3^{de} raadslid op 6
1499: 4^{de} schepenen op 8
1500: 3^{de} raad op 6
1501: 3^{de} schepenen op 8
1502: 2^{de} raad op 6
1503: 1^{ste} raad op 6, tesorier

Hij huwde met Jacquemijne COPPENS, dochter van Cornelius. Op 13 nov. 1493 verkochten zij aan Loy Masin zes gemeten grond gelegen in Bulskamp (20).

In 1501 vinden we hem terug in zijn functie van schepenen, als mede-indiener van een procesdossier dat ten hoofde behandeld werd bij de schepenenbank van Brugge (21).

Hij overleed in 1503-04 (22).

Zij hadden volgende kinderen onder voogdij van Ryckewaert de Wulf en Malin de Visch (23):

1) **Lenaert**, vervolgt onder III.

2) **Joanna Cant**.

3) **Maria Cant**.

- (20) KBR, FM 31, dl. II, p. 271. Merghelynck verwijst naar: *RAB, oorkonden stadsarchief Veurne, nr. 148*. In de tegenwoordige inventaris in het stadsarchief Veurne vinden we dit charter evenwel niet terug. Maar we vinden in het RAB, wel in de reeks Charters met blauw nr., onder nr. 10546 een 18^{de} eeuwse kopie van de tekst van een charter met tekening van zegels die inderdaad *Adriaan Cant en Jacquemijne zijn wijf* vermelden in de hoedanigheid van verkoper van twee stukken land van elk 3 gemeten in Bulskamp aan Loys Masin.
- (21) L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, *Coutumes des Pays et Comté de Flandre. Quartier de Furnes. Coutumes de la ville et chatellenie de Furnes. I: Introduction*, -Brussel, 1897, p. 247.
- (22) Zijn overlijden in of vóór 1503-04 volgend uit het leenverhef door (de voogd van) zijn zoon als zijn feodaal erfgenaam sluit volledig aan bij zijn aanwezigheid in het Veurnse stadsbestuur: na het schepenenjaar 1503-04 vinden we van hem geen vermeldingen meer.
- (23) KBR, FM 42, farde F60, nota's van A. Merghelynck op een blad formaat folio, met als bronvermelding: *Furnes ville St-Denis, R.N. 4 f° 3. (orphelinat)*.

4) **Gillise Cant**. Zij huwde als *joncvrouw Gillise, fa wijlen Adriaen Cant*, bij huwelijkscontract voor notaris-priester Cornelis Weyns, opgemaakt in het huis van Malin Visch te Veurne op 24 febr. 1519 (n.s.) met Jan VAN DEN CLICHTHOVE. De getuigen waren: haar broer Leynaert de Candt, heer Gillis de Beert, Malin de Visch, Ryckewaert de Wulf, voogden (zie hoger), Adriaen Stevin, Jacob de Vuldere en Christoffel Coeckelberch, vrienden en magen van beide kanten (24). Jan van den Clichthove was schepenen-keurheer van de kasselrij Veurne in 1531. Zij wordt dochter van Adriaan de Cant en Jacquemijne Coppens genoemd (25).

III. Lenaert de Cant. Geboren rond 1490 (26). In 1503-04 is hij nog minderjarig wanneer zijn voogd Malin de Visch het leenverheffingsrecht betaalt voor een leengoed van 6 gemeten land te Wulpen (27). De zes achterlenen zijn dan blijkbaar niet meer te vinden: *avec aucuns hom(m)ages dicellui tenuz ...* Dit leengoed was het *hof ten Boome*. In 1502 had het nog toebehoord aan een Francisca, gehuwd met een de Visch (28).

Hij huwde Jacoba SCHINCKELLE, dochter van Adriaan en Maria van der Burch. Zij overleed te Veurne op 4 april 1534 (29).

Hij gebruikte als wapenschild: *gevierendeeld: in 1 en 4 zilver met een anker van sabel, in 2 en 3: van zilver met een aan beide zijden gekanteelde dwarsbalk van keel met een vrijkwartier van goud met een dwarsbalk van keel* (30).

Hij overleed rond 1521-22. Hij had twee zonen:

1) **Adriaan de Cant**. In 1521-22 was hij nog minderjarig toen een Adriaan Schynckele (wellicht zijn grootvader) voor *Adriaan fs Lenaert* het leenverheffingsrecht betaalt voor een leengoed van 6 gemeten met 6 achterlenen uit de erfenis van zijn overleden vader Lenaert (31). Blijkbaar zijn de achterlenen nu dus weer teruggevonden (*avecq vj hom(m)ages dicellui tenus*), maar nu staat het leen administratief vermeld onder Oostduinkerke (parochie grenzend aan Wulpen).

- (24) Dekaenaal Archief St-Niklaaskerk Veurne, nr. 383 (protocolregister) f° 57-57v. Mededeling van Jan Van Acker, SAV.
- (25) A. MERGHELYNCK, *Le Fief-manoir, dit le Chateau de Beauvoorde a Wuiveringhem*, Brugge, 1900-1901, II, p. 58.
- (26) Hij overleed in 1521-22, reeds gehuwd, dus meerderjarig (minstens 25 jaar, wellicht ouder gezien hij ook al twee kinderen had).
- (27) KBR, FM 49, dl. II, p. 143bis en AR, RK 17651 f° 5v.
- (28) L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, zie hoger, IV, p. 88, waar het genoemd wordt met een foncier van 7 gemeten en 5 achterlenen onder Oostduinkerke (dorp grenzend aan Wulpen)
- (29) KBR, FM 42, farde F 60 (*de Candt*) - uit een genealogisch handschrift Schinckelle, eigendom in de 19^{de} eeuw van Bn de Crombrugghe. Een ander handschrift over de familie Schynckele (in privaat bezit), wellicht van de hand van Roeland de Schinckelle vermeldt op f° 21 augustus i.p.v. april als overlijdensmaand. Dit handschrift vermeldt ook (f° 16) een Leonard de Cand van wie de auteur heraldische en genealogische handschriften van zijn hand had geraadpleegd.
- (30) KBR, FM 38, dl. I, p. 48; Genealogisch handschrift Roeland de Schinckelle f° 21 bij Jacqueline Schinckele x Lenaert de Cant; L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, zie hoger, IV, p. 89.
- (31) KBR, FM 49, dl. II, 163 en AR, RK 17669 f° 5v.

Hij overleed nog in dat zelfde ambtelijk jaar 10.7.1521-15.7.1522, want het leen werd geërfd door zijn broer. Hij had geen afstammelingen (32).

2) Lenaert, vervolgt onder IV.



De schepenkamer.

Naast de schepen (SCABINVS) zit de griffier (SCRIBA), bladerend in een aktenregister. Staand een rechtzoekende, in dit geval een voogd (TVTOR) van wezen. Op de tafel, schepenakten op gezegeld perkament.

Houtgravure in het werk van de Brugse jurist Joost de Damhoudere, *Le refuge et garand des pupilles, orphelins et prodigues*, 1567.

IV. Lenaert de Cant. In 1521-22 was hij nog minderjarig toen dezelfde Adriaan Schynckele voor Lenaert Cant het leenverheffingsrecht betaalt voor het leengoed van 6 gemeten met 6 achterlenen, vermeld onder Oostduinkerke, uit de erfenis van zijn overleden broer Adriaan (33).

Hij bezat ook in 1543 een hofstede in Adinkerke bewoond door Jan van den Steene in de *Jan Stacinshoucxken* (34).

Hij huwde Magdalena STEVIN in de loop van het administratief jaar 1548-49 en kreeg van het kasselrijbestuur ter dezer gelegenheid *twalf kennen wijns die ghepresenteert waeren ter brulocht van Lenaert Cant ceurheere* (35).

- (32) Het genealogisch handschrift van Roeland de Schinckelle (zie hoger) vermeldt *sans generation* (geen afstammelingen).
 (33) KBR, FM 49, dl. II, 163 en AR, RK 17669 f° 6, inschrijving onmiddellijk volgend op deze vermeld in de vorige voetnoot.
 (34) RAB, Kerkfabriek Adinkerke, nr. 8 (legger van 1543) f° 16.
 (35) KBR, FM 31, dl. I, p. 153 uit de jaarrekening van de kasselrij van 1548-49 (AR, RK 43241).

We vermoeden dat hij de Leonard de Cant is die we als schepen-keurheer van de kasselrij Veurne terugvinden over de periode 1546-1570 (36):

1546: 17 ^{de} schepen op 18	1557: 6 ^{de} schepen op 18
1547: 16 ^{de} schepen op 18	1558: 7 ^{de} schepen op 18
1549: 5 ^{de} schepen op 18	1559: 7 ^{de} schepen op 18
1550: 7 ^{de} schepen op 18	1561: 3 ^{de} schepen op 18
1551: 6 ^{de} schepen op 18	1563: 3 ^{de} schepen op 18
1552: 5 ^{de} schepen op 18	1564: 2 ^{de} schepen op 18
1553: 6 ^{de} schepen op 18	1566: 3 ^{de} schepen op 18
1554: 7 ^{de} schepen op 18	1570: 6 ^{de} schepen op 18
1555: 10 ^{de} schepen op 18	

We vinden ook een Lenaert de Cant vermeld als *clerc van de weeserie* in de jaren 1576-77, 1577-78, 1578-79, 1579-80, 1581-82 en 1582-83. We vermoeden dat het hier om dezelfde persoon gaat. Hij zou dan na 1570 zijn plaats in de Veurnambachtse schepenenbank overgelaten hebben aan zijn zoon Adriaan, die in 1574 voor het eerst in die schepenenbank komt.

Lenaert Cant's genealogische kanttekening

Deze Lenaert (de) Cant heeft zelf genealogische opzoekingen over zijn familie gedaan in de tweede helft der 16^{de} eeuw. Er zijn immers een aantal zaken waaruit dit blijkt:

Vooreerst vinden we op een disrekening over de jaren 1449-1452 van de Veurnse St.-Niklaaskerk, rekening opgemaakt door Simon Cant (zie hoger bij *I. Simon*). Deze vertoont op de kaft een wel zeer merkwaardig opschrift: (zie afbeelding)

Rekenynghe van de kercke van S(in)te Nicolays binnen Veurne, de anno xiiij.C xLix, L, Lj en(de) Lij ghedaen bij Simon Cant oude grootheere van my Leonaert Cant fs Leonaert nu int jaer xv.C en t zestich.

(getekend) Cant 1560

Jan Cant

Jacob Cant fs Jans

Simoen Cant fs Jacobs

Adriaen Cant fs Simoens

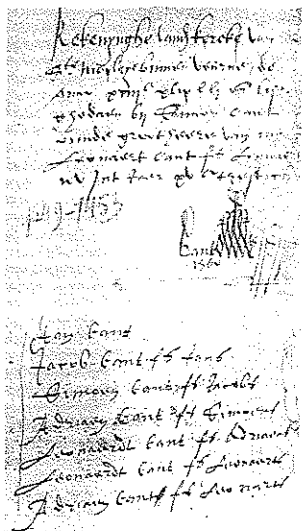
Leonaerdt Cant fs Adriaens

Leonaerdt Cant fs Leonaerts

Adriaen Cant fs Leonaerts

In 1560 heeft Lenaert Cant dus op deze, toen 110 jaar oude disrekening op de kaft bijgeschreven dat deze opgemaakt werd door zijn *oude grootheere*, (d.i. over-

- (36) RAB, KV 7bis (lijst van hoogbaljuws, krikhouders, schepenen enz.); zie ook KBR, FM 101, dl. III. De jaren zijn de jaren waarin hij bij de wetsvernieuwing aangesteld werd. De wetsvernieuwing greep in die tijd plaats rond half juni. In 1548-49 was hij geen schepen, maar hij werd wel in de kasselrijrekening vermeld onder de edelen en notabelen. Ook in 1556-57 was dit zo (KBR, FM 31, dl. I, p. 151 en 167 (jaarrekeningen AR, RK 43241 en 43249)).



Leonaerdt Cant's genealogische kanttekening, 1560
(RAB, Fonds Veurne, leenhof en parochies, nr. 2344)

grootvader) Simon en hij voegt er als bewijs nog een stamreeks over 7 generaties aan toe, waarbij hij zichzelf vermeldt op de 6^{de} generatie en als hekkensluiter zijn oudste zoon Adriaan. De tekst van de eerste generatie (*Jan Cant*) en de vermelding *fs Jans* in de 2^{de} generatie zijn in lichtere inkt en vermoedelijk later toegevoegd (37).

In die disrekening steekt ook nog een erg gaaf gebleven los blad papier, met daarop een tekst in een verzorgd handschrift, gelijk aan dit van de annotatie op de kaft: *Getrocken uijt eene rekenynghe van de kercke van Sinte Nicolaus binnen Veurne wezende van ouden gheschryfte, danof de prohenne (38) luyt zoo hier naer volghet. (daarna wordt de aanhef van de rekening letterlijk geciteerd) Ende tslot waes luydende zoo hier naer geschreven staat.* (de slottekst van de rekening wordt geciteerd). Op het blad wordt verder niets uit de eigenlijke inhoud van de rekening geciteerd. Lenaert Cant's 'kanttekening' kan dus alleen maar de bedoeling gehad hebben om de aandacht te vestigen op die rekening, zijn opsteller en zijn relatie ermee. Bijna 450 jaar later hebben we bij deze ook nog eens de aandacht erop gevestigd (39).

- (37) RAB, Fonds Leenhof Burg van Veurne-Ambacht en parochies van de kasselrij Veurne, nr. 2344. Dit fonds is een deel van het vroegere stadsarchief van Veurne, dat na de overbrenging in de jaren 1940 naar Brugge voor inventarisatie op het Rijksarchief, achteraf niet teruggekeerd is en in Brugge gebleven is. De rekening telt 28 folios en loopt van 5 okt. 1449 tot 27 dec. 1453 en is opgemaakt door Omaer Alvisch en Simon Cant als kerkmeesters van de Veurnse St-Niklaaskerk. In de 19^{de} eeuw merkte Arthur Merghelynck toen hij archivaris te Veurne was deze rekening reeds op. In zijn nota's vermeldt hij de stamreeks met de opmerking: *indication de degrés trouvé sur la couverture d'un c(om)pte à l'Eglise de St Nicolas de Furnes des années 1449, 50, 51 et 52 rendu par Simon. Archives C(ommuna)(e)ls de Furnes.* (KBB FM 42 farde F 60).
- (38) Zo lezen we het woord, maar vinden het niet in STALLAERTS' *glossarium*.... Het moet wel de betekenis van 'inleiding', 'aanhef' hebben.
- (39) Lenaert zal wel nooit vermoed hebben dat zijn kanttekeningen ooit nog eens een oplage van 5000 zouden halen...

Een schepen en zeker een klerk of griffier van een weeskamer bevondt zich toen natuurlijk in een uitstekende positie om genealogische opzoekingen te verrichten: men had toegang tot de administratieve documenten en (in het bijzonder) het archief ervan, waarbij dan vooral het archief van de weeskamer een rijke bron was voor familiekundige gegevens.

Naast dit bewijs door hemzelf van zijn genealogische belangstelling zijn er ook onrechtstreekse bewijzen geleverd door anderen:

Er is een vermelding in een genealogisch handschrift uit ongeveer 1660 over de eveneens Veurnse familie Schinckelle, waarin een eenmalige vermelding staat over *les observations généalogiques par Lenaert de Cant dans ses manuscrits*. Lenaert moet dus blijkbaar heel wat nota's verzameld hebben en welke 100 jaar later ook nog door de samensteller van de genealogie Schinckelle geraadpleegd werden.

Wat meer detail over wat die handschriften inhouden vinden we in een wel zeer expliciete vermelding in nog een ander handschrift, ditmaal van rond 1630 van Roeland Schinckelle, greffier van de weeskamer van stad en kasselrij Veurne. In een cahier waarin hij oude lijsten van schepenen-keurheren van de kasselrij Veurne in noteerde maakte hij ook een biografische aantekening betreffende één van zijn naamgenoten uit één van deze lijsten en schreef hij erbij: *Extract yuijttens bouck van de gheslachten begonst bij Leyneard de Cant*. Overigens citeert hij Lenaert de Cant ook nog eens als één van zijn bronnen zelf voor zijn eigen verzameling van dergelijke lijsten (40).

Lenaert de Cant had uit zijn eerste huwelijk een zoon:

1) **Adriaan**, vervolgt onder V.

Zijn vrouw Magdalena Stevin overleed in 1566. In het administratief jaar 1566-67 immers werd door haar weduwnaar Lenaert de Cant het leenverheffingsrecht betaald voor diverse leengoederen die zijn echtgenote toegekomen waren en die nu geërfd werden door hun nog minderjarige zoon Adriaan (41) En eind 1566 huwde Lenaert al opnieuw.

Hij huwde bij huwelijkscontract van 26 december 1566 opnieuw met Maria WINNOC, dochter van Pieter (42). Zijn getuigen waren: Jan van den Clichthove, Jan Schynckele, Joris Mattaert, verwanten, haar getuigen waren Adriaan de Vuldere, echtgenoot van Petronilla Winnock, haar zuster, Jan de Mol, gehuwd met Bonnette,

- (40) KBR, FM 101, dl. III. In zijn *Vademecum* ..., de catalogus van zijn handschriftenkabinet, vermeldt Arthur Merghelynck erbij dat hij de anonieme compilator van die lijsten (die tot en met 1633 lopen) identificeerde als Roeland *Schynckele*, greffier van de weeskamer van stad en kasselrij Veurne door vergelijking met het handschrift van een *assignement boeck* van de armendis van Oostduinkerke, waar de auteur zich wel vernoemt.
- (41) KBR, FM 49, dl. II, p. 217 en AR, RK 17714 resp. f° 5v en 6.
- (42) KBR, FM 31 (huwelijkscontracten) dl. V. KBR, FM 42 farde F60, alsook het genealogisch handschrift van Roeland de Schinckelle (zie hoger) vermelden verkeerdelijk Marie Winnock als dochter van een Jacob ipv Pieter. Zie ook de aanhef van de weesrekening uit 1595.

dochter van Jacob Winnock en Pieter Marchant, gehuwd met Christine van Schauwe, haar tantes. Als keurheer van de kasselrij kreeg hij ter dezer gelegenheid twee zesters *wijn en een keerlaeken* (43).

Hij betaalde in 1558-1559 het leenverheffingsrecht voor een leengoed dat hij kocht voor zijn zoon Adriaan uit zijn eerste huwelijk, groot 13 gemeten met 7 achterlenen van Gilles van Vlederzele, gelegen in Adinkerke, Veurne-Bewesterpoort en Veurne-Sint-Walburga (44). Via zijn vrouw Magdalena Stevin erfde hij ook door het overlijden van zijn schoonmoeder, weduwe van Adriaan Stevin en door het feit dat de broer van zijn echtgenote sinds lange tijd uitlandig was en niets meer van zich had laten horen, een leengoed van 8 gemeten grond in Oostduinkerke alsook nog een ander leengoed van 10 gemeten (45).

Hij had uit het tweede huwelijk vier kinderen (46), die bevoegd werden door een Gillis van den Clichthove. Deze voogd maakt in 1595 een zeer gedetailleerde weesrekening op van alle uitgaven die hij had gedaan over de jaren 1590-1595 (47). Die kinderen blijken op vele plaatsen ondergebracht te zijn, ver van elkaar, allen in wat thans Noord-Frankrijk is: Rijsel, St.-Winnoksbergen, Douai, Atrecht, St-Omer. De posten in zijn rekening betreffen *tafelkosten* (uitgaven voor voeding dus), uitgaven voor kleding, geneeskundige verzorging, verplaatsingskosten, kosten voor bodes voor het bezorgen van brieven, enz... Deze kinderen waren:

1) **Pieter Cant**, eerst vermeld te St-Winnoksbergen maar later steeds te Douai, waar hij wellicht ondergebracht was bij een schoolmeester (een betalingspost betreft *zijn meester te Douaij*). Hij was ook gedurende drie maanden ten huize van zijn voogd Gillis van den Clichthove ondergebracht.

In 1599 wordt hij *meester* genoemd (huwelijkscontract van zijn broer). Overleden zonder nakomelingen.

2) **Jan Cant**, geboren rond 1570. Als minderjarige eerst vermeld te Veurne (waar hij ziek is), daarna te Douai. (voor studies?), nog later te Atrecht. Zijn voogdij werd afgesloten met zijn meerderjarigheidsverklaring in het landhuis van Veurne en koste zijn voogd Gillis van den Clichthove 16 pond parisis. Daarvoor was hij anderhalf jaar lang ook bij zijn voogd ondergebracht geweest. Die rekende voor de laatste zes maanden voor *tafelkosten* 108 pond parisis aan (*te 18 Lb de maent*) (48).

(43) KBR, FM 31, dl. II (uit de jaarrekening van de kasselrij van 19 juni 1566 tot 15 juni 1567). Een zester betekent wellicht zes kannen, immers ter gelegenheid van zijn eerste huwelijk met Magdalena Stevin zien we dat er toen twaalf kannen wijn geschonken werden.

(44) KBR, FM 49, dl. II, 208 en AR, RK 17706 f° 6v. (onder Adinkerke ingeschreven).

(45) KBR, FM 49, dl. II, 208 en AR, RK 17706 f° 5v en 7.

(46) Het genealogisch handschrift van Roeland de Schinckelle vermeldt nog een vijfde kind: *Petronella*. Over *Petronella*, *Maria*, *Eleonora* en *Pieter de Cant* wordt vermeldt: *tous decedez sans generation*.

(47) RAB, Staten van Goed kasselrij Veurne, nr. 28346: *rekening die doet Gillis van den Clichthove, voocht van de kynderen Leonardt de Cant bij Maria f(lij)a Pieter Winnock anno 1590, 1591, 1592, 1594 en 1595*.

(48) het equivalent van $108/1,5 = 61$ daglonen van een metser (in 1600 dagloon metser: 1,5 pond parisis).

Wellicht is hij de Jan Cant die we aantreffen als schepen-keurheer van stad en kasselrij Veurne (49):

1597:19^{de} schepen op 20
1598: 16^{de} schepen op 20
1603: 13^{de} schepen op 20
1606: 10^{de} schepen op 20
1608: 10^{de} schepen op 20

Al heel kort dus na zijn meerderjarigheid kwam hij in de schepenbank. Zijn jeugdige leeftijd waarop dit gebeurde bewijst dat hij behoorde tot een invloedrijke familie.

Hij huwde, als schepen van stad en kasselrij Veurne, Joanna CORTEWILLE, dochter van Pieter (50) en Kathelijne van Huele bij huwelijkscontract voor de schepenbank van stad en kasselrij Veurne op 28 april 1599. Hierbij waren aanwezig als zijn getuigen: Meester Pieter de Candt en Andries Stappen, resp. broer en schoonbroer en jonker Gillis van de Clichthove (zijn voogd) en van de kant van de bruid: Jan de Wilde, schoonbroer en Frans Bardeloos (51).

3) **Maria Cant**, vermeld te Rijsel. Overleden zonder nakomelingen. Wellicht is het zij of haar zuster Eleonore die hun moeder baarde tijdens het schepenzaar van 15 juli 1578 tot 23 juni 1579 en waarvoor zij, als echtgenote van Leonard de Cant, *greffier van de weeserie* zes kannen wijn kreeg ter gelegenheid van haar kerkgang (zes weken na een bevalling) (52).

4) **Eleonore Cant**, wordt steeds te St-Omer vermeld als *Leonore of Norkin*. Zij was er wellicht ondergebracht in een religieuze instelling (bij de *moeder van St.-Cathelijne te Sint Omaers*) Ze heeft er een ziekte doorgemaakt.

Zij huwde Andries STAPPEN, zoon van Maarten. Hij overleed op 12 aug. 1632 (53).

In 1634-1637 betaalt zij het leenverheffingsrecht voor zes leengoederen (alle land) (54):

- 6 gemeten met 6 achterlenen, in Wulpen, genaamd het *Hof te Kerdemarckt*,
- 13 gemeten met 7 achterlenen, in Adinkerke, genaamd *Marienhove*,
- 7 gemeten 75 roeden in Lampernisse,
- 10 lijnen in Ramskapelle,

(49) KBR, FM 101, dl. III.

(50) Het genealogisch handschrift van Roeland de Schinckelle vermeldt bij Pieter Courtewille: *s(eigneur) de Linden*. Ook zijn huwelijkscontract vermeldt hem als heer van Lynde.

(51) KBR, FM 33 (huwelijkscontracten) dl. V. P. VANDEWALLE, zie hoger, akte 622, vermeldt als huwelijksmaand: mei (28.5.1599).

(52) KBR, FM 31, dl. II, geciteerd uit de kasselrijjaarrekening, f° 44v. De *kerkgang* is het tijdstip waarop de vrouw terug naar de kerk gaat, meestal zes weken na de bevalling. Uiteraard kan het ook gaan om een ander kind, waarover we verder niets weten.

(53) Zie zijn grafschrift geciteerd in L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, IV, zie hoger, p. 221; KBR, FM 42 farde F 60 (*de Candt*), nota van Raphaël de Spot. Hij wordt ook vermeld in het huwelijkscontract van Jan de Candt als zijn 'broer' (schoonbroer moet begrepen worden).

(54) KBR, FM 49, dl. II, p. 264 en AR, RK, nr. 17761 f° 30.

- 2 gemeten in 's Heerwillemskapelle, genaamd 't *Bailliestick*,
- 1 gemet in Steenkerke (55).

Overleden zonder nakomelingen.

V. Adriaan de Cant. Hij was nog minderjarig in 1566-67 wanneer zijn vader Lenaert het leenverheffingsrecht betaalt voor de leengoederen van 8 gemeten in Oostduinkerke, 4 gemeten 26 roeden in Buiskamp en 10 gemeten in Adinkerke uit de erfenis van zijn moeder Magdalena Stevin (zie hoger).

Hij had als *Adriaen de Cant fs Leonarts* ook een loopbaan in de schepenbank van de kasselrij Veurne:

- 1574: 18^{de} schepen op 18
- 1575: 14^{de} schepen op 18
- 1578: 14^{de} schepen op 18
- 1583: 13^{de} schepen op 18
- 1584: 12^{de} schepen op 18
- 1585: 13^{de} schepen op 18

Vermoedelijk is de handtekening Cant die we aantreffen op de eerste folio van een weesregister over de periode 1548-1575, maar gedateerd 1577 van zijn hand (56).

Hij huwde bij huwelijkscontract van 2 maart 1576, Maria INGHELRAVE, dochter van Joris en Cornelia van den Clichthove (57). Als schepen-keurheer van de kasselrij ontving hij ter dezer gelegenheid dan ook twee *zesters* wijn en een *keerlaecken* (58).

In 1576-77 schreef hij in op de gedwongen *Staeten-lening* voor een bedrag van 96 pond parisis, wat hem klasseert onder de kapitaalkrachtigen van de kasselrij (59).

- (55) Over enkele van die leengoederen zie ook L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, zie hoger, IV, (Wulpen, daar *Kerckmaet of Keernemaete* genoemd) p. 161, (Adinkerke) p. 220, (Lampernisse) p. 372, (Ramskapelle) p. 99, ('s Heerwillemskapelle) p. 183 en (Steenkerke) p. 148-149 (in de opgegeven reeksen bezitters is Gilliodts wel voordurend met zichzelf in tegenspraak ...) De leengoederen in Ramskapelle en Steenkerke waren via de Winnoc's in de familie de Cant gekomen.
- (56) RAB, KV, registers, nr. 828 f° 1.
- (57) KBR, FM 33 (huwelijkscontracten Veurne) dl. V. Zijn getuigen waren: zijn vader Leonard, Jan Schynckele, Pieter van Cortewille en Gillis Blomme, zoon van Renault. Haar getuigen waren: Jacob Jansseune, tweede echtgenoot van haar moeder, Jan Mesdach en Adriaan de Vuldere, haar voogden. Zie ook: P. VANDEWALLE, zie hoger, akte 252. Ook zo vermeld in KBR, FM 42 farde F 60 (*de Candt*) in een 19^{de} eeuwse nota van Raphaël de Spot, verwijzend naar Stadsarchief Veurne, registers van Notarie, nr. 7 f° 14.
- (58) KBR, FM 31, dl. II geciteerd uit de kasselrijrekening van 30 juni 1575 tot 24 juni 1576 f° 29. Een *keerlaecken* is een officieel ambtskleed.
- (59) P. DONCHE, *Genealogiën uit het renteboek der Staeten-lening 1576-77*, Berchem, 1991 (SAV nr. 868) p. 29. Op een totaal van 305 uitleners waren de meest uitgeleende bedragen 24 pond (75 maal), 48 pond (44 maal). 96 pond werd door 19 personen uitgeleend. Het kleinste bedrag was 6 pond, de vijf grootste: 96, 100, 120, 144 en 192 pond.

Zijn handtekening vindt men op een codex uit 1584 in het Veurnse stadsarchief, het *Ceurbouc*, een inventaris van de toenmalige archieven (60).

Hij had een zoon:

1) **Lenaert**, vervolgt onder VI.

VI. Lenaert de Cant

We vinden geen leenverheffing van de drie leengoederen die hij van zijn vader moet geërfd hebben (61). Wel duikt één leengoed ervan later op.

Mogelijks is hij het kind dat de echtgenote van Adriaan de Cant, baarde tussen 15 juli 1578 en 23 juni 1579 en waarvoor zij, bij haar *kerkgang* als echtgenote van Adriaan de Cant, schepen-keurheer van de kasselrij, van dit bestuur zes kannen wijn kreeg aangeboden (62).

Lenaert overleed in 1587-88 want in dat jaar betaalde de echtgenoot Jacob Jansoone van een Francisca Stevins het leenverheffingsrecht voor een leengoed te Oostduinkerke van 7 gemeten 84 roeden dat aan haar ten deel was gevallen uit de erfenis van Lenaert, overleden zoon van Adriaan Cant.

Het leengoed ging dus over naar een lid van de familie Stevin. Dit kan als volgt toegelicht worden:

Gezien Lenaert's vader Adriaan zelf nog minderjarig was in 1566-67, moet Lenaert, 20 jaar later, in 1587-88 ook nog een kind geweest zijn en dus nog zonder eigen nakomelingen. En gezien geen andere de Cant zijn leenbezit erfte had Lenaert dus ook in 1587-88 geen broers of zusters in leven. Het leengoed moest dus met terugwerkende kracht overgaan naar een generatie hoger, op zijn vader Adriaan. Die was dan wellicht al overleden en ook moeten er van vader Adriaan geen broers of zusters of nakomelingen van hen meer in leven geweest zijn, nog steeds om reden dat het geen Cant is die dit leengoed erfte, maar wel een Stevin.

Vanaf dit moment slaat de devolutie de weg in naar de verwanten van Adriaan's moeder, Lenaert's grootmoeder: Magdalena Stevin, gezien het leengoed oorspronkelijk via deze Magdalena Stevin in de familie Cant gekomen was. Maar doordat Magdalena Stevin al overleden was in 1566-67 kwamen langs haar vader om, haar broers Stevin aan zet. De oudste Antonius, die spoorloos was, kwam niet in aanmerking. Dus kwam de tweede oudste broer, Jan Stevin, of beter diens afstammelingen, aan de beurt. En zo kwam het leengoed uiteindelijk bij Francisca Stevin terecht (63).

- (60) L. GILLIODTS-VAN SEVEREN, I, zie hoger, p. 124.
- (61) Dit is mogelijks te verklaren door het hiaat in de verzameling leenverheffingsrekeningen van het feodaal hof van de Burg van Veurne over de periode 18 juli 1580 tot 6 oktober 1584. Zie de inventaris van het archief van de Rekenkamer: GACHARD, *Inventaire des archives des Chambres des Comptes ...* dl. III, Brussel, 1851, pp. 216-217. Adriaan, nog vermeld als schepen van de kasselrij in 1583 kan in dat jaar of in 1584 overleden zijn en het leenverhef door zijn zoon gedaan vóór 6 oktober 1584.
- (62) KBR, FM 31, dl. II, uit de kasselrijrekening over de vermelde periode, f° 40v.
- (63) Voor de gegevens betreffende de familie Stevin zie ons nog te verschijnen artikel erover in *Vlaamse Stam*.

De weg die de overerving van het leengoed volgde, wordt ook bevestigd door de weg die de allodiale goederen volgden: immers, Francisca Stevin, weduwe van Jacob Jansseune en al hertrouwd met Jan de Wulf worden in 1597 expliciet vernoemd als *madelaer* (erfgenaam) in het sterfhuis van *Lenaerdeken fs Adraan de Cant en Maria Inghelram* (64). Ook in een weesrekening wordt Jacob Jansseune expliciet vernoemd als *in zijn leven last ghehadt hebbende t'ontfanghen de uutgelaeten schulden bevonden ten sterfhuuse van Leonardeken tkyndt van wijlent Adriaen de Cant* (65).

In 1609 was de rente voortvloeiend uit de gedwongen *Staeten-lening* vertekend op de kinderen van Leonard de Cant voor één vierde, op Jan de Wulf voor een ander vierde, op François, zoon van Jacob Jansseune voor een derde vierde en op Johanna Inghelrave voor het laatste vierde (66).

Pieter Donche

(64) P. VANDEWALLE, zie hoger, akte 252.

(65) RAB, KV, Staten van Goed, nr. 10024.

(66) P. DONCHE, *Genealogiën uit het renteboek...*, zie hoger.